

2. Москаленко В. А. Українсько - болгарські літературні та наукові зв'язки кінця XIX - XX ст. - Київ : Наукова думка , 1986. - 216 с.
3. Гай-Нижник П. Архівні документи: Українська держава (1918) [Електронний ресурс] - режим доступу: [http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1918\(05-06\).shyshmanov.php](http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1918(05-06).shyshmanov.php)
4. Іван Шишманов і український фольклор / А. Якімова // Українознавство. - 2013. № 1. с. 214-216

Катерина Радчук
студентка 3 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Науковий керівник: к. і. н., старший викладач Маркевич О. В.

Кароль Шайноха – відомий польський романтик

На межі XVIII-XIX століть відбувся перехід до епохи романтизму. Характерними його рисами були пошук суспільного ідеалу в минулому, намагання «пробудити» широкі народні маси за допомогою барв героїчної історії, простота викладу та цікава манера написання. Цей напрям захопив і молодого Кароля Шайноху.

Аналіз досліджень і публікацій. В історіографічній науці є мало досліджень, присвячених польському романтику Каролу Шайнозі. Короткі біографічні відомості можна знайти в енциклопедичних словниках, таких як «Большая Советская Энциклопедия» третього видання, «Советская историческая энциклопедия. В 16 томах.» «Енциклопедія Історії України» за редакцією В. А. Смоля у 10 томі, в 10 томі «Енциклопедії українознавства». У вітчизняній праці «Историография истории южных и западных славян» вказується, що для його праць характерне прагнення прикрасити середню і дрібну шляхту, протиставити її магнатам, розвивати ідею «цивілізаторської місії» Польщі на Сході.

Михайло Грушевський у 8 томі України-Руси при висвітленні подій Хмельниччини згадував працю Шайнохи «*Dwa lata dziejow naszych*».

Грушевський вказував на багатий зміст книги і талановитий виклад матеріалу [2]. Щодо самого напрямку Романтизму, у 9 томі Грушевський зазначав: «Найбільш посприяв поширенню польського романтичного освітлення польський історик-романтик Кароль Шайноха, своєю студією «Domna Rozanda». Вона оперта на солідній літературній і документальній підставі (використаного й не виданого матеріалу головного з рукописів львівської бібліотеки Оссолінського). Але автор, даючи подіям одностороннє романтичне освітлення, додав і різні досить довільні риси для збільшення того вражіння, яке йому хотілось» [3].

Метою статті є показати життя і творчість романтика Кароля Шайнохи.

Виклад матеріалу. Кароль Шайноха народився 20 листопада 1818 року в містечку Комарно [4]. Його батько Вацлав Шейнога де Втеленський був онімеченим чехом, який в Галичині отримав прибуткову посаду мандатора – найнижчого адміністратора, посередника між дідичами та австрійською окружною владою. Мати – Марія походила зі шляхетської родини Лозинських [7]. На чеське походження Кароля вказують також документи самбірської та львівської гімназії, в яких він фігурує як Шейноха. І лише в дорослому віці Кароль сполонізував своє прізвище на Шайноха.

Ще з підліткових років Кароль почав читати томи Міцкевича, Скотта, Шеллінга, Шіллера, істориків-романтиків Макалея, Мюллера та Тьєрі. Належав до прихильників «Ягеллонської ідеї» — польського історичного міфу, котрий ідеалізував монархію Ягеллонів як польсько-литовсько-українську федерацію [4]. Ще у гімназії, будучи чотирнадцятирічним хлопцем, К. Шайноха став засновником конспіративного «Товариства старожитностей» – нібито для збору відомостей про пам'ятки Галичини [7]. Дізнавшись про це, директор Львівської гімназії поскаржився на К. Шайноху шефові президії губернії (основного відділу канцелярії) баронові Францу Крігу. Щоправда директор поліції Леопольд Захер відмовився відкривати кримінальну справу проти Кароля, бо сам любив історію.

У 1835 р. К. Шайноха вступив на філософський факультет Львівського університету ім. Цісаря Франца І. Під час занять писав листівки та вірші

антиурядового змісту, які підкидав до студентських аудиторій та на лавки в Бернардинському костелі Св. Андрія. Заарештували його 16 січня 1836 року [4]. Під час слідства, яке вів суддя Віттман, Кароль Шайноха не приховував своїх антимонархічних переконань, зізнався в авторстві кількох листівок. Його попереднє ув'язнення тривало близько року, яке він провів у кайданах [7]. Згодом Каролю винесли вирок 6 місяців суворого тюремного режиму у в'язниці «Кармеліти». До середини 1837 р. Шайноха сидів у темній і вологій камері, що підірвало його здоров'я [4].

Після виходу на волю, Каролю заборонили навчатися в університеті. Тому юнак був змушений давати приватні уроки, редагувати львівські газети [7]. У 1840—50-х рр. співпрацював з низкою польських періодичних видань, у тому числі з "Tygodnikiem Polskim" та "Dziennikiem Literackim". Працював заступником кустоша (доглядача фондів) Народового закладу ім. Оссолінських у Львові [5]. З 1856-го працював редактором часопису "Rozmaitości" (додаток до львівської газети), потім – "Бібліотеки Оссолінських", публікував власні поетичні і драматичні твори [7]. Оскільки його заробітки були невисокими, то тривалий час він не мав навіть власного житла і жив у покої, який йому відвів граф Володимир Дідушицький у своїй львівській резиденції. Згодом, оскільки вони були невисокої вартості, він перейшов до історичної науки [4].

У 1855 році Шайноха одружився з Йоанною Білінською. Їх син Владислав Шайноха (1857–1928) став відомим геологом, двічі обирався ректором Ягеллонського університету у Кракові.

Від 1847 року зір історика погіршувався, а 1860-го він остаточно його втратив. В останні роки життя не міг уже ходити й лише диктував свої тексти. Помер Кароль Шайноха 10 січня 1868 року. Його похорон перетворився на багатотисячну польську патріотичну маніфестацію.

На могилі Кароля Шайнохи при головній алеї Личаківського цвинтаря (поле 58) 1872 року спорудили величний пам'ятник авторства Париса Філіппій Абеля Марії Пер'є. У 1871–1945 роках у Львові була вулиця Кароля Шайнохи (нинішня вул. Банківська) [7].

Щодо наукової сторони, то варто зазначити, що в коло наукових інтересів Кароля Шайнохи входили різні періоди історії з найдавніших часів до XVII століття [6].

Від 1839 року став друкувати власні твори: поезії, повісті, п'єси, переклади [7]. Свою першу працю «Вік Казимира Великого» Кароль Шайноха опублікував 1847 року(за іншими даними 1848) [4].

У 1847-му з'явилася його перша історична праця «Погляд на загальну польську історію». У ній Шайноха дав власну періодизацію минулого Польщі, розділивши на періоди: 1) племінний (до X ст); 2) військово-королівський (X–XI ст.); 3) духовний (XII–XV ст.); 4) шляхетський (XVI–XVIII ст.); 5) ново-монархічний (кінець XVIII ст.) й відзначався «монархічною суворістю, з якою пануючі над Польщею імперії розбуджують у ній новий лад і склад» [7].

У 1849 році видав історичну книгу «Болеслав Хоробрий і відродження Польщі за Владислава Локетека» – про «військово-королівський» період польської історії. Для цієї книги характерне прагнення прикрасити середню і дрібну шляхту, протиставити її магнатам [1]. У 1855–1856 рр. вийшла його тритомна праця «Ядвіга і Ягайло» (перевидана 1861 р. в чотирьох томах). Окремим книгами були видані історичні твори Шайнохи: «Владислав Локетек», «Два роки нашої історії 1646-1648», «Лехітські образи», «Звичаї давніх слов'ян», чотиритомні «Історичні шкіци», «Смерть Чарнецького» [7]. В роботі «Лехітський початок Польщі» 1858 року Шайноха стверджував, що державний устрій принесли полякам лехіти-нормани, а також розвивав ідею «цивілізаторської місії» Польщі на Сході. Однак ця концепція зустріла гостру критику зі сторони інших польських істориків-романтиків [1].

Його історичні твори були написані цікаво, відзначалися простою, доступною мовою. В творах вітчутно возвеличення національного минулого, що поруч з художніми досягненнями історичної прози мали велику популярність не лише серед освіченої публіки, але й у найширших масах [5].

Висновок. Отже, Кароль Шайноха прославився як польський романтик XVIII ст. Своєю простою манерою викладу матеріалу здобув популярність і прихильність читачів, таким способом прищеплював полякам любов до історії своє Батьківщини.

Список використаної літератури:

1. Историография истории южных и западных славян. М., 1987. С.26
2. Грушевський М. Історія України-Руси. Том VIII. / М. Грушевський [електронний ресурс] Режим доступу до тексту:
<https://books.google.com.ua/books?id=1vNJDwAAQBAJ&pg=PR21-IA21&lpg=PR21-IA21&dq=%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C+%D1%88%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%85%D0%B0&source=bl&ots=1R-NzTossU&sig=HJ8HJjdAekn-Z0aXxNMycNC9X4Y&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwjNjN76ucvaAhXGDSwKHTagC0QQ6AEIcjAQ-v=onepage&q=%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C%20%D1%88%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%85%D0%B0&f=false>
3. Грушевський М. Історія України-Руси. Том IX. / М. Грушевський [електронний ресурс] Режим доступу до тексту:
<https://books.google.com.ua/books?id=2PNJDwAAQBAJ&pg=PA1339&lpg=PA1339&dq=%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C+%D1%88%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%85%D0%B0&source=bl&ots=biXurq9rgY&sig=3wWZZES8NVU11x3Apnw9LH-IoXw&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwj27uyAwcvaAhWLiaYKHQtmC1w4ChDoAQgrMAE-v=onepage&q=%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C%20%D1%88%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D1%85%D0%B0&f=false>
4. Чорновіл І. Кароль Шайноха з Комарна фундатор «ягелонської ідеї» [електронний ресурс] /І. Чорновіл // Львівська газета /Режим доступу до тексту:
<http://komarno.in.ua/index.php/statti/statti-4/67-karol-shainokha-z-komarna-fundator-iahailonskoi-idei>
5. Ясь О.В. Шайноха Кароль [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 10: Т-Я / Редкол.: В. А. Смолій та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2013. - 688 с.: Режим доступу:
<http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=>

6. Миллер И. С. Советская историческая энциклопедия. В 16 томах. — М.: Советская энциклопедия. 1973—1982. Том 16. ЧЖАН ВЭНЬ - ТЯНЬ-ЯШТУХ. 1976. Режим доступа:

http://www.sklaviny.ru/biograf/bio_sh/szajnoha.php

7. Мельник І. Львівський історик Кароль Шайноха [електронний ресурс] / Режим доступу до тексту: <https://zbruc.eu/node/15632>

*Розбицька Христина
студентка 3 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Науковий керівник :к.і.н., старший викладач Маркевич О.В*

Політичні та історичні погляди К. Каліновського

Шляхетський рід Каліновських відомий з кінця XV століття. Предки Кастуся Каліновського протягом майже ста років володіли маєтком Калинова на Брянській землі, на кордоні Литви і Польщі, але в другій половині XVIII століття маєток було продано.

Батько Кастуся Каліновського — безземельний гродненський польський шляхтич, власник невеликої ткацької мануфактури Симон Каліновський, мати, Вероніка Каліновська, померла, коли Костянтину було 5 років.

Костянтин Каліновський народився 21 січня 1838 року в селі Мостовляни Гродненського повіту (нині у Підляському воєводстві Польщі) [4, с. 58].

У 1847-1852 рр. роках навчався в Свісловському повітовому училищі, після закінчення якого (1856 рік) декілька років прожив у батьківському маєтку Якушевка (у володінні Каліновських із 1849 року), допомагаючи в господарських справах і, очевидно, займаючись самоосвітою. Великий вплив на Каліновського мав старший брат Віктор, який навчався в Московському